

DOMOKOS Áron

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

ORCID: 0000-0002-7615-3332

drdomokosaron@gmail.com

**Nemkötelező fantasztikumok –
Egy alternatív
irodalomtankönyvről
Baka L. Patrik: Doboztankönyv
recenzió**

Kulcsszavak: Baka L. Patrik, kötelező olvasmányok, populáris irodalom, spekulatív fikció, irodalmi nevelés, Doboztankönyv

Recenziókat, amely egyfajta magyar nyelvű popkultúra-tudományi seregszemle is kíván lenni, két idézettel kezdenék: „diákjaink nem kis része alig érti a második világháború előtt keletkezett szövegeket – írja Gombos Péter az „*Ó, mondd, te mit választanál!*” *A tanár felelőssége és lehetőségei a kötelező olvasmányok kiválasztásában* című, lassan 15 esztendő tanulóanyagában –, nem is beszélve a 19. századi irodalmi művekről. Ismeretlen szavak garmadája, hosszú mondatok, lassú cselekményvezetés, s az azonosulási lehetőség hiánya akadályozza a befogadást” (2009: 43). Megoldása: a klasszikusok tanítása mellett a kortárs, népszerű és egyben értékes ifjúsági irodalom beemelése az olvasmányok közé. Hasonlóan látta/látja a helyzetet egy másik pedagógus: „A 12-13 éves kortól 15-16 éves korig tartó serdülőkor az egyik legmeghatározóbb időszak az olvasóvá válás folyamatában. Ez az életkori szakasz a pszichikus fejlődés szempontjából ugrásszerű változásokat eredményez. – fejtegeti Arató László a „ponyvairodalom” melletti elhíresült *Védőbeszédében* – Az ilyen korú gyerekek érdeklődése a korábbiakhoz képest jelentősen megváltozik: az olyan könyvet tartják értékesnek, amelynek cselekménye és lélektani problémái meglepőek és mozgalmasak; jellemábrázolása kidolgozottabb, a kifejezései egyértelműek, világosak, a megoldása csattanós, és sok benne az ellentét” (2016: 29). Megoldása az olvasási öröm fokozására az ifjúság érdeklődését felkeltő „lektúrok” tanítása, s Susan Collins *Az éhezők viadala* című regényén rögtön meg is mutatja, hogyan érdemes hozzányúlni tanórán. A profit vezérelte, egyre meredekebben növekvő gazdasági-társadalmi egyenlőtlenségek korában, s az ezt sokszor fenntartó és elfedő új médiumok és platformok, a transzmedialitás, a végtelen elágazású híroldalak, a mindent magába kebelező közösségioldalak, a számítógépes játékok, a képregények, a realityk, a blockbusterek, a streamingelhető sorozatok, a fanfictionök, a könyvesboltokat elárasztó szubzsánerek és a multitasking idején a kötelező olvasmányok és az olvasásra nevelő módszertanok problematikája szerte a világon talán még aktuálisabb. Az igény, sőt a megoldási tervek, meg is vannak, de hol találhatjuk meg őket konkrétan?

Az idén hozzáférhetővé vált, rejtélyes című *Doboztankönyv*¹ írója Aratóval Lászlóval egy időben tette közzé nyitó-programadó szövegét az *Iskolakultúra* című folyóiratban (2016a). Baka L. Patrik ebben az írásban, amely nem melleleg az új, flexibilis, diákközpontú szlovák oktatási programba is illeszkedik, a kisebbségi, magyar nyelvű oktatás szempontjait egészíti ki a jól megvalogatott, a tanulók fantáziáját valóban megmozgató,

¹ Beleolvasási lehetőség itt: <https://bazis.me/text/baka-l-patrik-doboztankonyv-cimu-kotete-megjelent> [2024.11.10.]

saját világokat építő, fantasztikus-spekulatív² kortárs művekhez való odafordulással. Az elsősorban a felső tagozatosokra és középiskolásokra kalibrált reformprojekt az olvasás megszerettetését, az irodalmi nevelést a populáris kultúra fantasztikus világainak segítségével látta megvalósíthatónak. Ezen újabb, transznacionális termelésű-terjesztésű s egyben transzmediális (a mindennapokban szinte kikerülhetetlen) populáris művek, nagyjából a Harry Pottertől kezdődően ugyanis – érthetünk egyet Birgit Schlachterrel – „a cselekménytől függetlenül olyan egyetemes témákat dolgoznak fel, mint az önfelfedezés, identitás, a felnőtté válás, a barátság, a család és a halál” (2014: 3). Baka víziójának megfelelően tanulmányok formájában neki is vágott a megvalósításnak, s az azóta elkészített, feladatokban, gyakorlatokban, szemelvényekben gazdag, regényekre koncentráló doboztankönyv-fejezetek végül a mostani kötetben csúcsoadtak ki (egy fejezetet Baka Vida Barbarával közösen jegyez). Tervezete-gondolkodásmódja eközben minden más munkájában is megjelent, a *Függőhidak: Fejezetek a kortárs spekulatív fikció irodalmából* című kötettől (2016b), a *Teljes gózzal: Bevezetés a steampunk olvasásába* (2020) című könyvén keresztül a 2022-es *Óperenciák – Fejezetek a kortárs magyar gyermek- és ifjúsági irodalomból* című opuszáig (Baka 2022). Ez az elhivatottság és személetmód természetesen nem előzmény nélküli, hanem szervesen kapcsolódik kortárs magyar irodalmárok, pedagógusok, kultúrakutatók évtizedes tevékenységéhez.

A leendő vagy már most is a „fronton” küzdő pedagógusaink számára itt csak utalhatunk, és egyben a figyelmüket is fel szeretnénk hívni az olyan úttörő és szisztematikusan építkező, a populáris kultúrával és/vagy a fantasztikus alkotásokkal foglalkozó projektekre, munkásságokra (a teljesség igénye nélkül, csak szemelgetve az olykor hatalmas életművekből) mint amilyen S. Sárdi Margité, aki évtizedeken át tartotta szemináriumait a tudományos fantasztikum témakörében az ELTE BTK-n, s létrehozta a *Magyar Scifitörténeti Társaságot*³ (S. Sárdi 1994, 2013) vagy mint amilyen Gombos Péteré, aki két évtizede igyekszik a minőségi ifjúsági irodalom és az irodalmi nevelés elválaszthatatlanságára felhívni a figyelmet (Gombos 2009b, 2013, 2019, 2022). Természetesen Baka L. Patrik szellemi otthona, munkahelye, a Selye János Egyetem s annak lenyűgöző popkultúrakutató csapatának a művei a *Doboztankönyv* legfontosabb ösztönzői, ihletforrásai. A H. Nagy Péter vezetésével működő tudós-pedagógus gárda⁴ különféle szubzsánereket bemutató kötetei-szerkesztései között a sci-fi éppúgy megtalálható (H. Nagy 2007), mint a krimi (Benyovszky 2008), az alternatív történelem (H. Nagy-Keserű 2011), a vámpírtörténetek (H. Nagy 2012), a fantasy (Hegedűs 2012, Keserű 2021) vagy magának a populáris kultúra egészének a vizsgálata (Benyovszky 2019, H. Nagy 2019, H. Nagy – L. Varga 2022). Nem mehetünk el szó nélkül ugyanakkor Tóth Csaba és Nagy Ádám projektjei és szerkesztései mellett sem, amelyek minden esetben a fantasztikum társadalomtudományi-politikai (Tóth 2016), tudományközi, pedagógiai aspektusait tárják fel (Lőrincz–Nagy 2019, Varjas et al. 2021., Nagy 2022), gondoljunk csak a beszédes című *Nevelj jedit!*-re (2018). Ebbe a

² A fantasztikus-spekulatív (elsősorban prózai) művek tanulmányozáshoz a netes források legalább olyan fontosak lehetnek, mint a könyvek. Ilyen többek között a Szujó Norbert által működtetett *F.I.O.K. – Fantasztikus Irodalmi Olvasói Kör* FB-oldal (<https://www.facebook.com/groups/477724139237201>), a Kozma Réka vezette írói műhely (<https://www.facebook.com/igyneveldaregenyedet>), a Pintér Bence és Hetei Péter által szerkesztett-írt *Spekulatív zóna* (<https://spekulativzona.substack.com/>) vagy a <http://www.prozanostra.com/> (Itt külön is izgalmasok a *Popkultúra a felsőoktatásban* c. sorozat interjúi.) A populáris kultúra sok elemével foglalkozik továbbá a *Médiakutató* (<https://mediakutato.hu/rolunk.html>), a Prae.hu (<https://www.prae.hu/>), ill. és az utóbbi időben a *Kortárs Online* (<https://kortarsonline.hu/>) is. [2024.11.10.]

³ Elérhető itt: <https://sites.google.com/site/scifitort/> [2024.11.10.]

⁴ Az általuk 2013-ban megalakított MA Populáris Kultúra Kutatócsoport weboldal itt érhető el: <https://mapop-kult.com/> [2024.11.10.]

hagyományba sorolhatók továbbá Limpár Ildikónak a horror műfajáról szóló szerkesztései (2021, 2024) vagy a magyartanítás módszertanát, a kortárs irodalompedagógiai törekvések integrálhatóságát tárgyaló, 2020-as *IrKa* című kötet (Herédi et al). Végül, de nem utolsósorban említsük meg Galuska Pál fantasztikumról szóló tanulmányait (Galuska–Felekny 2015a, 2015b), Manxhuka Afrodítának a populáris irodalomban rejlő lehetőségekről szóló értekezéseit (2020, 2022), Hódosy Annamáriának a populáris filmekről és azok ökológiai vonatkozásairól szóló elemzéseit (2018, 2023) valamint Horváth Márk, Lovász Ádám és Nemes Z. Márió poszthumanizmusról szóló szövegeit is (2019). Mint láthatjuk, a különböző esztétikai iskolákhoz, világnézetekhez, tudományágakhoz kapcsolódó vizsgálódásokból derékhadnyi⁵ áll már a tanítók, tanárok, diákok rendelkezésére – ha be szeretnék vinni a népszerű műveket az osztályterembe. Baka L. Patrik is a felsoroltak jórészt integrálva alkotta meg saját tankönyvét.

A kemény fedeles, A4-es formátumú, felső tagozatosokat és középiskolásokat is megcélzó *Doboztankönyv* mint alternatív irodalomkönyv fő jellemzője (sokszorososan is) a nyitottság. Már maga az elnevezése-címadása is erre utal: a könyv fejezetei ugyanis megállják a helyüket magukban is, nem épülnek egymásra; a metaforát kibontva: a fejezetek nincsenek egymással összefűzve (bár több titkos szálon mégis), s olvasójuk maga döntheti el, milyen sorrendben veszi őket magához, mintha csak egy dobozból válogatna! Az egyenrangú tankönyvfejezetek abból a szempontból is nyitottak, hogy „a diákok és az oktató érdeklődése és választása, valamint a kritika megerősítő visszhangja szerint cserélgethető, előtérbe állíthatók vagy épp elhanyagolhatók” (8). Egészen ritka jelenségnek számít manapság az olyan tankönyv, amely saját maga felszámolását is felveti, miközben még arra is invitál, hogy egészítsük ki: „Amennyiben törekvésünk megszólítja a kollégákat, örömmel vesszük csatlakozásukat a doboztankönyv-korpusz alkotói közé, hiszen a fő cél a sokszínűség, a sokrétűség és a mindenkori aktualitás” (11). Baka azon morfondíroz, hogy ha ki lenne dolgozva 60 populáris mű/téma, azaz doboztankönyv-fejezet, akkor abból még könnyebben, lelkesebben, demokratikusabban válogathatnának a diákok. Ő maga ezúttal ezt a tíz roppant izgalmas könyvet/témát tárja elénk:

I. Aranyvérűek és árják – J. K. Rowling *Varázsvilága és a nácizmus* [felső tagozat és középiskola]

II. Barkácsolt mesevilág – Lakatos István: *Dobozváros* [felső tagozat]

III. Ha a népmese felnő, fantasyvé lesz? – Kleinheincz Csilla: *Ólomerdő* [felső tagozat és középiskola]

IV. János vitéz újratöltve – Csurgó Csaba: *Kukoricza* [középiskola]

V. Nyelvek viadala – Huszti Gergely: *Mesterelvők hajnala & Mesterelvők viadala* [felső tagozat és középiskola]

VI. Fojtogató természet – Jeff VanderMeer: *Déli Végek-trilógia* [középiskola]

VII. Az emberi test határtalansága – Markovics Botond / Brandon Hackett: *Az ember könyve* [felső tagozat és középiskola]

⁵ A populáris kultúra leíró jellegű elemzései mellett a populáris kultúrára adott kritikus reflexiókból (pl. annak rejtett ideológiai-befolyásolási, a világ hatalmi struktúráját igazoló gyakorlatairól) manapság egyelőre nagyobb a hiány magyar nyelven. Ezen a területen még bőven lenne gondolkodni és írni való. Egy pedagógusnak fontos lenne szem előtt tartania Tütő László megjegyzését: „Korunkban az egyének többsége úgy szocializálódik, hogy hajlamos hivatalos intézmények által sugallt elvárásokat és divatokat követni, különböző hatalmi, illetve eszmei tekintélyeknek alávetni magát. Fantáziáját a tömegtájékoztatásban felkapott témák, hírek, személyek foglalkoztatják: érdeklődését politikai és médiasztárok megnyilvánulásai, megnyilatkozásai kötik le. Szabadidejét többnyire a médiában preferált, irányított szórakozásokkal tölti ki.” (Tütő 2018: 200) Az első komplexebb kísérletnek tekinthető magyar nyelven *A művészettől a tömegkultúráig* című kötet (Olay-Weiss 2014) egyes szövegei, vagy a tíz évvel később megjelent *Populáris kultúra és politika* (Barna-Patakfalvi-Czirják, 2024). A témához kapcsolódva bevezető szöveggént András Csaba könyvismertetőjét (2018) javasoljuk.

VIII. Gőzerővel: A steampunk műfaja – Scott Westerfeld: *Leviatán* [felső tagozat és középiskola]

IX. Meghasadt múlt: Az alternatív történelem műfaja – Philip K. Dick: *Az ember a Fellegvárban* [felső tagozat és középiskola]

X. Embertelen hagyományok – Ben H. Winters: *Földalatti Légitársaság* [középiskola]

Mindezek mellett a *Doboztankönyv* fejezetei az egész világra mint „szövegre” vagy mint egymással kapcsolatban lévő, egymásra ható médiumok rendszerére is nyitottak. A szerző tudja, hogy minden szöveg eleve más szövegekre, mediatizált világokra való szándékos vagy szándéktalan utalásrendszerből (pretextusokból, paratextusokból, intertextusokból) áll, amelyeket a befogadó aktivizálhat. „A *Star Wars* – magyarázza az előszóban Baka – például filmként, a *Warcraft* pedig PC stratégiai játékként kezdte bontogatni a szárnyait. Mi magunk nem ismerünk olyan szépirodalmi alkotást, melynek eredője valamely más mediális közeg volna... Már csak ezért is bátran kijelenthető, hogy az egyes médiumok közti markáns kommunikáció mindenekelőtt a spekulatív fikciós és populáris irodalom, valamint az ezekkel sok esetben átfedést mutató gyermek- és ifjúsági irodalom sajátja. Mondhatni, ezek az alkotások ismerték fel és aknázták ki először a transzmedialitásban rejlő lehetőségeket” (9). Bármilyen fantasztikus világ felépítéséről vagy megértéséről legyen is szó, a diákok már a szövegvilágon „túl” is magától értetődően közlekednek, s erre a tanárnak is érdemes ügyelnie. A fejezetek ráadásul – s ez a nyitottság utolsó ismérve – az adott szöveghez-regénytémához kapcsolódva számtalan új perspektívát nyújtanak, s a legkülönbébb tudományokra nyitottak; inter- és multidiszciplináris szemléletűek. A történelemtől, a politológiától, a néprajzon, a földtörténeten és ökológián át a kommunikációig, a vallástudományig, a genetikáig és a multiverzum-elméletig elképesztő sok terület érintenek.

Hogy érthető legyen a tankönyv gondolkodásmódja, lássunk néhány példát most a történelmi-társadalmi vonatkoztatásokra! Baka L. Patrik nyitó fejezetében a diákok között máig legnépszerűbb könyvvel (Gombos 2022), a *Harry Potter*rel foglalkozik, s annak halhatatlanul sok, lehetséges témája közül a varázsvilágon belüli elnyomáshoz, illetve diktatúrához hajol közel úgy, hogy az „aranyvérűek” és „sárvérűek” kérdéskörét a nemzetiszocializmus ideológiájának és szimbolizmusának fényében vizsgálja. A popularitásnak természetesen regionális árnyalatai is vannak: a *Földalatti Légitársaság* című regény például hiába volt nemzetközileg sikeresnek mondható, és hiába adták ki magyarul is, viszonylag kevesen ismerik még itthon, ám – s ez is erénye a könyvnek – a szerző a X. fejezetben könnyedén vezet be világába. Ebben a szövegben a történelem máshogy alakult, mint ahogy most ismerjük: Abraham Lincolnt korábban gyilkolták meg, s ez olyan dominóeffektust indított el, amelynek végeredménye a polgárháború el- és a rabszolgaság fennmaradása lett. A disztópikus közeg amellett, hogy nyomasztó-izgalmas a diákoknak, lehetőséget ad a tanárnak, hogy a borszínalapú és az osztályalapú elnyomásfajtákról, a társadalmi szervezési formákról és a hagyomány fogalmáról beszélgesse velük, s végül közös alkotmányírásra is ösztönözze őket! Egy másik fejezet (a IX.) szintén az alternatív történelem műfajával foglalkozik: Philip K. Dick *Ember a fellegvárban* című regénye kapcsán (itt a II. világháborút Hitler nyeri meg) a „mi lett volna, ha”-kérdéskör gondolkodást és a történelmi tudatot fejlesztő játékoságára helyezve a hangsúlyt Baka a magyar történelem nagy sorsfordító eseményeire kérdez rá. Szintén a műfajiság kap főszerepet a *Gőzerővel* című, VIII. fejezetben: „A steampunk – magyarázza a szerző – lényegében válasz arra a kérdésre, hogy milyen lett volna a múlt, ha korábban jött volna a jövő” (54). Ha százötven évvel korábban ment volna végbe az információtechnológiai forradalom, hogy alakult

volna a világ sorsa? – teszi fel a kérdést a tanulóknak. A bemutatott szerzők fele angol-szász, a másik fele magyar: Csurgó Csaba, Huszti Gergely, Kleinheincz Csilla, Lakatos István, Markovics Botond neve a fantasztikum rajongóinak sokat jelent, s az ilyen típusú tankönyvek talán módot adhatnak arra is, hogy kilépjenek a szubkulturális helyzetükből.

A kötet módszertanilag igen változatos-komplex, könyvészetileg megkapó: a fejezetek minden esetben virtuózan keverik a választott szövegek tartalmi összefoglalását (olykor karakterjellemzéseit) a regény egyik, az adott órára tervezett, vizsgálatra kiemelt problémakörével. Pedagógiai módszerek tekintetében Baka az irányított megbeszélést a csoportos megbeszélésekkel és az egyéni-páros-csoportos munkáltató módszerekkel kombinálja; gyakorlatai felölelik az egyszerűbb visszakereső feladatokat, a műveltségfejlesztő kérdéseket, a hallatlanul fontos önismereti-személyiségfejlesztő kérdéseket, az ötletbörzét, a drámajátékot (szinte minden fejezetben van például bírósági tárgyalás, az említett közös alkotmányírás stb.), a kutatásalapú-felfedezettő kihívásokat és a kreatív írást (képregény készítése, klasszikus művek részleteinek modernizált átírása). Az óratervek formájában kidolgozott élményalapú, a diákokat egyenrangúként kezelő, közvetlen, modorosságtól mentesen megírt fejezeteket rövid „megoldások”, a feltett kérdéseket tisztázó válaszok zárják. A kötet legvégén pedig egy minden igényt kielégítő szakmai bibliográfia található.

A könyvlapok „igencsak tetszetős megjelenésűek, esztétikai szempontból is felettebb értékesek – írja egy recenzens. – Az oldalképeket gazdagító számos illusztráció valamint egyéb vizuális megoldás hatékonyan kelti fel az olvasó figyelmét. A szépérzékre is hatást gyakorló kiadvány különleges vonzerővel bír” (Beke 2024: 123). Az életkori sajátosságokat és a multimediális környezetet figyelembe vevő látványterv valóban káprázatos: a változatos tipográfia, a színes betűk, a vizuális kiemelések itt-ott néha talán nehezítik az olvasást, a tördelés, a színpompás „szóbuborékok” és „keretes” megjegyzések azonban, önmagukban képként értelmezve örömeire lehetnek a diákoknak. A könyvként is szép alkotás mindenestre alkalmas az önálló tanulásra is, bár közösségben természetesen sokkal élvezetesebb, és biztosak vagyunk benne, hogy sok pedagógust, irodalombarátot vagy akár biblioterapeutát (hisz annyi, valószínűleg számukra eddig ismeretlen regényvilágba vezet be) képes lesz majd megihletni.

Végezetül, aki a megvalósíthatóság kérdését vetné fel a könyvvel, a projekttel és úgy általában a populáris irodalom (mint a tudásszerzés egy új, lehetséges módjának) osztálytermi alkalmazásával kapcsolatban, vagyis azt kérdezné, hogy egy szigorúan előírt törzsanyag mellett juthat-e idő efféle csemegékre és egyáltalán mikor (és miből⁶) tudják majd elolvasni a diákok ezeket a regényeket, (Baka a flexibilisebb szlovák oktatási programokra apellálva tíz-tizenöt elkülöníthető órával számol), nos,... annak nem tudunk, mit mondani. A 2020-as *Kerettanterv* az általános iskolások számára mindössze hat órát tart fent a populáris kultúrára, a középiskolások számára is megemlíti ugyan az ilyen alkotásokat, „ám itt már szinte kizárólag a tananyag színesítése, dúsítása céljából, azaz a népszerű művek a kötelezően tárgyalandó alkotások mellett feldolgozhatók, amennyiben jut rájuk idő, és a szaktanár úgy dönt, hogy beépíti azokat a tanegységbe. A mindennapi pedagógiai gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a tantervben rögzített törzsanyag (melynek feldolgozására az adott szaktárgy órakeretének legalább 80%-a fordítandó) önmagában is elegendő egy tanév teljes óraszámának lekötésére, tehát valójában erősen korlátozza a törzsanyag mennyisége és az órakeret szűkössége az iskolai magyartanításban a tananyag mellett szabadon tárgyalható művek számát” (Kiss-Szűts 2021: 65). Úgy tűnik, egyelőre pusztá

---

⁶ A kötelező vagy az úgynevezett közös-kölcsönös olvasmányok mint tananyagok az iskolai könyvtárak gyűjtőkörébe tartoznának – elvileg. Intézményi források híján azonban „magánzsebbe” csak a középréteg tudott nyúlni eddig is.

ábrándozás a fantasyk, tudományos-fantasztikus alkotások és társaik osztálytermi alkalmazása, s a populáris kultúra a diákok párhuzamos univerzumaként funkcionál, ám hogy ne zárjuk ennyire keseregve recenzióinkat, inkább húzzunk tizenkilencre lapot! Ha valaki keveselné a *Doboztankönyv*ben javasolt magyar szerzők között a nőket⁷, íme néhány javaslat a bővítésre: Gaura Ágnes *Túlontúl* című regénye, Görgey Etelka/Raana Raas *Csoda-idők*-tetralógiája, Meiszner Krisztina *Másvalaki problémája* és Puska Veronika *Vétett út* című urban fantasyje, Moskát Anita *Irha és bőr* című regénye és *A hazugság tézisei* című kötete, Rusvai Mónika *Kígyók országa* című regénye, vagy Varga Bea / On Sai *Vágymágusok*-sorozata.

Baka L. Patrik: *Doboztankönyv : Élményalapú irodalomtanítás a populáris, ifjúsági és gyerekirodalom köréből. [Oktatási segédlet]. Dunaszerdahely: Nap Kiadó, 2023. 80. p.*

Irodalom

- András Csaba (2018): Politikai képzelet és populáris kultúra. *Új Egyenlőség*. <https://ujegyenloseg.hu/politikai-kepzelet-es-popularis-kultura/> [2024.11.10.]
- Arató László (2016): Védőbeszéd a ponyvairodalom mellett. *Könyv és Nevelés*, 18(2), 23–34.
- Baka L. Patrik (2016a): A szlovákiai magyar irodalomtanítás legújabb perspektívái. *Iskolakultúra* 26(6), 103–114.
- Baka L. Patrik (2016b): *Függőhidak : Fejezetek a kortárs spekulatív fikció irodalmából*. Dunaszerdahely: Média Nova. (Kaleidoszkóp Könyvek 28.)
- Baka L. Patrik (2020): *Teljes gőzzel : Bevezetés a steampunk olvasásába*. Komárno: Univerzita J. Selyeho.
- Baka L. Patrik (2022): *Óperenciák : Fejezetek a kortárs magyar gyermek- és ifjúsági irodalomból*. Dunaszerdahely: Nap Kiadó.
- Barna Emília – Patakfalvi-Czirják Ágnes (2024): *Populáris kultúra és politika*. Typotex Kiadó.
- Beke Ottó (2024): Baka L. Patrik: *Doboztankönyv* (recenzió). *Eruditio – educatio*, 19(2), 122–124.
- Benyovszky Krisztián (2008): *Bevezetés a krimi olvasásába*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
- Benyovszky Krisztián (2019): *Megközelítési szempontok a populáris irodalom és kultúra tanulmányozásához*. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara.
- Galuska László Pál – Feleky Mirkó (2015a): Typologia Phantastica. A fantasztikum rendszertana I. rész. *Könyv és Nevelés*, 17(3). 63–82.
- Galuska László Pál – Feleky Mirkó (2015b): Typologia Phantastica. A fantasztikum rendszertana I. rész. *Könyv és Nevelés*, 17(4). 34–56.
- Gombos Péter (2009a): Ó, mondd, te kit választanál. *Könyv és Nevelés*, 11(2), 41–48.
- Gombos Péter (2009b): *Utópiák és disztópiák a magyar irodalomban, különös tekintettel a gyermekirodalom antiutópiáira*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem BTK, Irodalomtudományi Doktori Iskola (Disszertáció)
- Gombos Péter (2013): *Dobj el mindent... és olvasd! Esszék olvasáspedagógiáról, gyermek- és ifjúsági irodalomról*. Budapest: Pont Kiadó.

⁷ A *Doboztankönyv*-projektbe már el is készült két ilyen mű Moskát Anitáról és Lőrinczy Juditról. A szerzőjük Vida Barbara. (2017a, 2017b)

- Gombos, Péter (2019): A disztópiák Alkonyatjától a disztópiák alkonyáig? *Korunk*, 30(2), 49–55.
- Gombos Péter (2022): Felső tagozatos diákok olvasói palettája. In: G. Szabó, Sára – Gombos, Péter (szerk.) *Módszertan és megújulás: Válogatás a MATE Neveléstudományi Intézete szakmódszertani tanulmányaiból*. Gödöllő, Magyarország: MATE Press, (pp. 113–120.)
- Hegedűs Orsolya (2012): *A mágia szövedéke : Bevezetés a magyar fantasy olvasásába I*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
- Herédi Rebeka – Kispál Dániel – Kusper Judit (szerk. 2022): *IrKa: Tanulmányok a magyartanítás módszertanairól*. Eger: Líceum Kiadó.
- Hódosy Annamária (2018): *Biomozsi. (Ökokritika és populáris film 1.)* Szeged: Tiszatáj Alapítvány.
- Hódosy Annamária (2023): *Klímaszörnyek. (Ökokritika és populáris film 2.)* Szeged: Tiszatáj Alapítvány.
- Horváth Márk – Lovász Ádám – Nemes Z. Márió (2019): *A poszthumanizmus változatai. Ember, embertelen és ember utáni*. Budapest: Prae.hu.
- Kiss Dávid – Szűts Zoltán (2021): A populáris irodalom helye és szerepe az olvasás- és élményközpontú irodalomtanításban. *Hungarológiai Közlemények*, 22(3), 62–75. <https://doi.org/10.19090/hk.2021.3.62-75> [2024.11.10.]
- Keserű József (2021): *Lehetnek sárkányaid is. A fantáziavilágok építése mint kulturális gyakorlat*. Budapest: Prae.hu.
- Limpár Ildikó (2021, szerk.): *Rémesen népszerű : Szörnyek a populáris kultúrában*. Budapest: Atheneum.
- Limpár Ildikó (2024, szerk.): *Tér-Iszony : Szörnyűséges terek a populáris kultúrában*. Bárót: Tortoma Könyvkiadó.
- Lőrincz Andrea – Nagy Ádám (2019, szerk.): *42. Pedagógiai problémahelyzetek feldolgozása blockbusterek segítségével*. Budapest: Kodolányi János Egyetem.
- Manxhuka, Afrodita (2020): Blockbusterek az irodalomórán, avagy a populáris kultúra helye a magyartanításban. *Új Pedagógia Szemle*, 70(3-4), 99–104.
- Manxhuka Afrodita (2022): *Mit olvas(s)unk irodalomórán? : A populáris irodalomban rejlő pedagógiai lehetőségek*. Budapest: Novum Könyvklub Kft.
- Nagy Ádám (2018, szerk.): *Nevelj jedit! : A képzelet pedagógiája*. Budapest: Atheneum.
- Nagy Ádám (2022, szerk.): *A téridőn is túl*. Budapest: Atheneum.
- Nagy Péter, H. (2007, szerk.): *Idegen univerzumok : Tanulmányok a fantasztikus irodalomról, a science fictionről és a cyberpunkról*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
- Nagy Péter, H. – Keserű József (szerk. 2011): *Kontrafaktumok : Spekulatív fikció és irodalom*. Komárom: Selye János Egyetem.
- Nagy Péter, H. (szerk. 2012): *Az éjszaka gyermekei : Tanulmányok a vámpírizmusról*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
- Nagy Péter, H. (2016): *Alternatívák : A popkultúra kapcsolatrendszerei*. Budapest: Prae.hu. (MA PKK Monográfiák)
- Nagy Péter, H. (2019): *A képzelet tudománya : Praxeológiai bevezetés*. Komárom: Selye János Egyetem.
- Nagy Péter, H. – L. Varga Péter (szerk. 2022): *Poptechnikák : Komplexitás a népszerű kultúrában*. Prae.hu
- Olay Csaba – Weiss János (szerk. 2014): *A művészettől a tömegkultúráig*. Budapest: L'Harmattan Kiadó – Könyvpont Kiadó.
- Sárdi Margit, S. (1994): A tudományos-fantasztikus irodalom tematikája. In: *MASFITT* [online]

- Sárdi Margit, S. (2013): Műfaj-e a sci-fi? *Szépirodalmi figyelő* 11(1), 28-36.
- Szabó Sára, G. – Gombos Péter (2022, szerk.): *Módszertan és megújulás: Válogatás a MATE Neveléstudományi Intézete szakdidaktikai tanulmányaiból*. Gödöllő: MATE PRESS.
- Schlachter, Birgit (2014): Twilight, Die Tribute von Panem & Co im Deutschunterricht? Zur didaktischen Relevanz der populären Jugendliteratur. *Leseräume. Zeitschrift für Literalität in Schule und Forschung* 1. Online. <https://xn--leserume-4za.de/wp-content/uploads/2015/10/lr-2014-1-schlachter.pdf> [2024.11.10.]
- Tóth Csaba (2016): *A sci-fi politológiája*. Budapest: Atheneum.
- Tütő László (2018): Fában az erdőt: A filozófia hasznáról és káráról. *Eszmélet*, 30(118), 200–226.
- Varjas János – Nagy Ádám – Czigány Szabolcs – Pirkhoffer Ervin (2021): A Star Wars földrajza – Sci-fi alapú oktatóregények lehetőségei a földrajztanításban. *Geometodika*, 5(3), 75–84.
- Vida Barbara (2017a): Amikor Sztálingrád suttog hozzád... Lőrinczy Judit: Ingókövek (Doboztankönyv-fejezet). *Eruditio – educatio*, 12(4), 85–90.
- Vida Barbara (2017b): Szakítás a horgonyokkal: Moskát Anita: Horgonyhely (Doboztankönyv-fejezet). In: Tóth Péter – Hanczvikkal Adrienn – Duchon Jenő (szerk.): *Tanulóközpontú oktatás, módszertani megújulás a szakképzésben és a felsőoktatásban: 7. Trefort Ágoston Tanárképzési Konferencia*. Budapest: Óbudai Egyetem, pp. 628–642.

Non-mandatory fantasies. On an alternative literature textbook...

Baka L. Patrik: Doboztankönyv

Keywords: Baka L. Patrik, mandatory readings, popular literature, speculative fiction, literary education

A műre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.